

Transformace směrnic Evropské unie do právních řádů České republiky a Slovenské republiky

Mgr. Ing. Petr Wawrosz, Ph.D.

Institut evropské integrace, NEWTON College, a. s.

Vědeckopopularizační seminář

**20 let samostatného Česka a Slovenska:
porovnání jejich ekonomického vývoje a pozice v EU**

Brno, 19. dubna 2013

Projekt byl v období 1. 9. 2009 – 31. 8. 2012 spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky, od 1. 9. 2012 je v rámci udržitelnosti plně financován ze zdrojů NEWTON College, a. s.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Primární právo EU

- Smlouva o Evropské unii (SEU)
- Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU)
- Členské státy těmito smlouvami (respektive smlouvami o přistoupení) přenesly některé své pravomoci zcela nebo částečně na EU
- EU získala pravomoc vydávat své vlastní právní předpisy (tzv. sekundární právo)

Sekundární právo EU

- Nařízení
- Směrnice
- Rozhodnutí
- Doporučení a stanoviska

Nařízení

- Má obecnou platnost, je závazné ve všech svých částech a platí přímo v každém členském státu. Je tedy součástí právního řádu každého komunitárního státu a nevyžaduje schválení nebo jinou transformaci do národního práva. Znamená to, že má tzv. přímý účinek. Povinně je publikováno v Úředním věstníku ES.

Rozhodnutí

- Závazné jako celek pro subjekty, jimž je určeno.

Doporučení a stanoviska

- Doporučení: není právně závazné a pouze doporučuje postup nebo chování v dané záležitosti. Vypracovávají je především poradní subjekty EU. Někdy mohou být jakýmsi předstupněm k vytvoření závazného právního aktu, kdy Komise s jejich pomocí vyzkouší regulaci v dané oblasti.
- Stanovisko: vypracovávají je především poradní subjekty. Není závazný a neukládá nikomu právní povinnost. Doporučuje postup nebo chování v dané záležitosti. Obvykle se týká určitého specifického, konkrétního tématu (problému).

Směrnice

- V zásadě není bezprostředně vnitrostátně účinná.
- Je závazná pro členské státy z hlediska cíle, jehož se má dosáhnout, a lhůty, do níž musí být implementován obsah směrnice do právního řádu jednotlivých států.
- Ovšem za určitých podmínek je možné, aby se její ustanovení stala bezprostředně vnitrostátně účinnými v členské zemi.

Směrnice

- Evropská směrnice stanoví cíle, kterých členské státy mají dosáhnout, a zároveň jim k jejich dosažení poskytuje možnost výběru prostředků. Směrnice může být určena jednomu členskému státu či více nebo všem členských státům. Aby se zásady stanovené ve směrnici mohly projevit v životě občanů, musí vnitrostátní zákonodárce přijmout vnitrostátní transpoziční právní akt, který vnitrostátní právní předpisy přizpůsobí cílům stanoveným ve směrnici.

Směrnice

- Směrnice stanoví konečné datum pro její provedení do vnitrostátního práva: při provádění směrnice mají členské státy dostatečnou volnost, která jim umožňuje zohlednit národní specifika. Směrnice musí být provedena do vnitrostátního práva ve lhůtě stanovené směrnicí.

Směrnice se používá k harmonizaci vnitrostátních právních předpisů, zejména k vytvoření jednotného trhu (např. ke stanovení normy týkající se bezpečnosti výrobků).

Směrnice a vnitrostátní prováděcí opatření

- Vnitrostátní prováděcí opatření:
= jde o text nebo texty, který/které členský stát oficiálně přijal a který/které do vnitrostátního právního systému zavádí ustanovení směrnice.
- Ne všechny texty zaslané generálnímu sekretariátu Evropské komise však přímo znamenají „převod do vnitrostátního práva“, je třeba, aby útvary Komise provedly předběžné šetření.

Zásada přímého účinku

- Zásada přímého účinku (nebo bezprostřední použitelnosti) umožňuje jednotlivcům bezprostředně se dovolávat určitých evropských ustanovení u vnitrostátního nebo evropského soudu.
- **Vertikální přímý účinek** se použije ve vztazích mezi jednotlivci a státem. To znamená, že jednotlivci se mohou dovolávat evropských ustanovení ve vztahu k státu.
- **Horizontální přímý účinek** se uplatní ve vztazích mezi jednotlivci. To znamená, že jednotlivci se může dovolávat evropských ustanovení ve vztahu k jinému jednotlivci.

Přímý účinek směrnice

- Směrnice má přímý účinek, jsou-li její ustanovení bezpodmínečná, dostatečně jasná a přesná.
- Má pouze vertikální přímý účinek a je platná pouze v případě, že členské státy neprovedly směrnici ve stanovené lhůtě.

Pokud členský stát nesplní směrnici

- Možno jej sankcionovat.
- Na základě žaloby Komise vůči členskému státu, žalobu projednává Soudní dvůr.
- Členský stát může být odsouzen k zaplacení paušální částky nebo penále.

Přesun pravomocí na EU: Česko

- Čl. 10: „Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.“
- Čl. 10a, odstavec 1: „Mezinárodní smlouvou mohou být některé pravomoci orgánů České republiky přeneseny na mezinárodní organizaci nebo instituci.“
- Čl. 10a, odstavec 2: „K ratifikaci mezinárodní smlouvy uvedené v odstavci 1 je třeba souhlasu Parlamentu, nestanoví-li ústavní zákon, že k ratifikaci je třeba souhlasu daného v referendu.“

Přesun pravomocí na EU: Slovensko

- Článek 7, odstavec 1: „Slovenská republika môže na základe slobodného rozhodnutia vstúpiť do štátneho zväzku s inými štátmi. O vstupe do štátneho zväzku s inými štátmi alebo o vystúpení z tohto zväzku sa rozhodne ústavným zákonom, ktorý sa potvrdí referendum.“
- Článek 7, odstavec 2: „Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu. Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2.“

Transformace směrnic EU: Česko

- Je-li k transformaci třeba zákon, možnost přijmout tento zákon v prvním čtení (zkráceném jednání) v Poslanecké sněmovně (PS).
- Pokud byl zákon přijat ve zkráceném jednání v PS, může být přijat ve zkráceném jednání i v Senátu (na výslovnou žádost vlády).

Transformace směrnic EU: Slovensko

- Aproximační nařízení
- Slovenská ústava:
- Ak tak ustanoví zákon, vláda je oprávnená vydávať nariadenia aj na vykonanie Európskej dohody o pridružení uzatvorenej medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na strane jednej a Slovenskou republikou na strane druhej a na vykonanie medzinárodných zmlúv podľa článku 7 ods. 2.
- Připomínáme, že článek 7, odstavec 2 Ústavy Slovenské republiky řeší mezinárodní smlouvy, kterými Slovenská republika přenáší své pravomoci na Evropskou unii.

Aproximační nařízení – definováno v zákoně č. 19/2002 Z.z.

- § 2, odst. 1: „Vláda Slovenskej republiky je oprávnená vydávať aproximačné nariadenia podľa Európskej dohody o pridružení uzatvorenej medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na strane jednej a Slovenskou republikou na strane druhej a na vykonanie niektorých medzinárodných zmlúv v oblasti a) colného práva, b) bankového práva, c) vedenia účtov a daní obchodných spoločností, d) duševného vlastníctva, e) ochrany pracovníkov na pracovisku, f) finančných služieb, g) ochrany spotrebiteľa, h) technických predpisov a noriem, i) využitia jadrovej energie, j) dopravy, k) pôdohospodárstva, l) životného prostredia, m) voľného pohybu pracovníkov.“
- § 2, odst. 2: „Aproximačným nariadením nemožno upravovať medze základných práv a slobôd, 3) štátny rozpočet a ďalšie veci, ktoré podľa Ústavy Slovenskej republiky upravujú alebo majú upraviť zákony. Aproximačné nariadenie nemožno vydať ani vtedy, ak by sa jeho prijatím mal vytvoriť nový štátny orgán.“
- § 3, odst. 1: „Aproximačným nariadením podľa tohto zákona možno ukladať povinnosti.“

Zákon č. 19/2002 Z.z.

- § 3, odst. 3: „Z aproximačného nariadenia musí vyplývať, že ide o nariadenie podľa tohto zákona. Aproximačným nariadením možno prevziať texty príloh právne záväzných aktov Európskych spoločenstiev a Európskej únie odkazom na právne záväzné akty, najmä ak tieto texty príloh obsahujú vzory tlačív, zoznamy inštitúcií alebo technické údaje.“
- § 3, odst. 4: „V prílohe aproximačného nariadenia musí byť uvedené presné označenie vykonávaného právneho aktu Európskych spoločenstiev a Európskej únie alebo vykonávanej medzinárodnej zmluvy a údaj o tom, kde sú tieto právne akty uverejnené alebo kde boli oznámené.“
- § 3, odst. 5: „Všeobecná časť dôvodovej správy k aproximačnému nariadeniu musí obsahovať doložku zlučiteľnosti návrhu aproximačného nariadenia s právom Európskej únie a tabuľku zhody návrhu aproximačného nariadenia s právom Európskej únie.“

Zákon č. 19/2002 Z.z.

- Váda Slovenskej republiky informuje Národnú radu Slovenskej republiky polročne o aproximačných nariadeniach vydaných podľa tohto zákona v uplynulom období a o ďalšom zámere ich prijímania. Informácia musí byť písomná, musí obsahovať zoznam vydaných aproximačných nariadení, prehľad aproximačných nariadení podľa ďalšieho zámeru ich prijímania a musí byť doručená Národnej rade Slovenskej republiky do konca mesiaca nasledujúceho po skončení príslušného kalendárneho polroka.
- Národná rada Slovenskej republiky môže po prerokovaní informácie požiadať vládu Slovenskej republiky, aby právnu úpravu navrhovanú vo forme aproximačného nariadenia predložila ako vládny návrh zákona.

Národní parlamenty a návrhy nových směrníc

- Roli národních parlamentů při tvorbě nových směrníc upravuje protokol 1 k SEU a k SFEU.
- Návrhy legislativních aktů zasílané Evropskému parlamentu a Radě se postupují vnitrostátním parlamentům.
- Mezi okamžikem, kdy je návrh legislativního aktu zpřístupněn vnitrostátním parlamentům v úředních jazycích Unie, a okamžikem, kdy je zařazen na předběžný pořad jednání Rady ke svému přijetí nebo k přijetí postoje v rámci legislativního postupu, musí uplynout lhůta osmi týdnů.

Role parlamentu v ČR - PS

- Sněmovna nebo její výbor pro evropské záležitosti.
- Usnesení Sněmovny nebo usnesení výborů ... ve věci návrhu aktů a jiných dokumentů Evropské unie jsou zasílána vládě, která je zohlední při formulaci svého stanoviska pro jednání v orgánech Evropských společenství a Evropské unie.
- Pokud usnesení Sněmovny nebo usnesení výboru ... obsahuje včas přijaté a odůvodněné stanovisko uvádějící, že návrh aktu Evropské unie porušuje zásadu subsidiarity, postoupí předseda Sněmovny usnesení neprodleně vládě, předsedovi Senátu, předsedovi Evropského parlamentu, předsedovi Rady a předsedovi Evropské komise.

Role parlamentu v ČR - Senát

- Také jedná, o výsledku jednání je vláda informována.

Role parlamentu na Slovensku

- Ústavní zákon číslo 397/2004 Z.z. o spolupráci Národnej rady Slovenska a vlády Slovenska v záležitostiach týkajúcich sa Európskej unie

Ústavní zákon číslo 397/2004 Z.z.

- Vláda Slovenskej republiky (ďalej len vláda) alebo poverený člen vlády predkladá Národnej rade Slovenskej republiky návrhy právne záväzných aktov a iných aktov Európskych spoločenstiev a Európskej únie, o ktorých budú rokovať zástupcovia vlád členských štátov Európskej únie, a informuje ju o ostatných záležitostiach súvisiacich s členstvom Slovenskej republiky v Európskych spoločenstvách a Európskej únii.
- Národná rada Slovenskej republiky môže schvaľovať stanoviská Slovenskej republiky k návrhom právne záväzných aktov a iných aktov Európskych spoločenstiev a Európskej únie, o ktorých sa rozhoduje na úrovni zástupcov vlád členských štátov Európskej únie.

Ústavní zákon číslo 397/2004 Z.z.

- Ak Národná rada Slovenskej republiky schváli návrh stanoviska Slovenskej republiky, člen vlády je týmto stanoviskom viazaný pri zastupovaní Slovenskej republiky v príslušnom orgáne Európskych spoločenských a Európskej únie.
- Člen vlády sa môže od stanoviska Slovenskej republiky alebo od návrhu stanoviska odchýliť len v nevyhnutnom prípade a so zreteľom na záujmy Slovenskej republiky; v takom prípade je povinný o tom bezodkladne informovať Národnú radu Slovenskej republiky a takýto postup odôvodniť. Člen vlády môže požiadať Národnú radu Slovenskej republiky o zmenu stanoviska Slovenskej republiky.

Děkuji za pozornost